

הערכת עמיתים של ההוראה בחינוך הגבוה – סיכום תמציתי

הסיכום נערך על בסיס המאמר של נוצר ואברמוביץ' המתפרסם בגיליון זה ומאמרים אחרים בנושא. ראו רשימה בבליוגרפית בסוף הסיכום.

מהי הערכת עמיתים של ההוראה?

הערכת מורים בחינוך הגבוה את הוראת עמיתיהם בקורסים שבהם הם מלמדים.

רציונל להערכת עמיתים את ההוראה

- הוראה בחינוך הגבוה, כמו המחקר, צריכה להיות מוערכת גם על-ידי עמיתים.
- לשם הערכה תקפה של ההוראה יש להשתמש בדרכי הערכה מגוונות ולא להסתפק בשיטה יחידה שהיא בדרך כלל סקרי סטודנטים.
- העמיתים מספקים נקודת מבט שונה שהסטודנטים אינם יכולים לספק. הם השופטים הטובים ביותר בנושאים שהסטודנטים אינם יכולים לשפוט - ראו בהמשך תחת "נושאים אפשריים להערכה".

המטרות של הערכת עמיתים את ההוראה

- כמו לכל הערכה של ההוראה:
- שיפור ההוראה (הערכה מעצבת)
- עשיית החלטות לגבי ההוראה והמורה - לשינוי לקורסים, למתן קידום אקדמי או קביעות (הערכה מסכמת)

פורמט ההערכה

- מעריך יחיד או זוג מעריכים העובדים כצוות ומעריכים איש סגל יחיד.
- למטרת שיפור ההוראה ניתן להשתמש גם בשיטה של הערכת עמיתים הדדית הנעשית בהסכם אישי בין שני אנשי סגל, שכל אחד מהם משמש מעריך של רעהו.
- במטרה לקדם את ההוראה בכל המחלקה, המחלקה יכולה להחליט על הערכת עמיתים לכל אנשי הסגל של המחלקה ולחלקם לזוגות (לפי בחירתם), וכך כל זוג יבצע הערכה הדדית, או אפשר להחליט על הקמת צוותי הערכה שיעריכו כל אחד מאנשי הסגל של המחלקה.

תכונות המעריך הרצויות או אף הכרחיות

- למטרת שיפור ההוראה: המעריכים צריכים להתמצא בהליכי הוראה יעילים. אין הכרח שישתייכו לאותה מחלקה או פקולטה ואין חשיבות לדרגתם האקדמית.
- למטרת קבלת החלטות: המעריכים צריכים להיות בדרגה אקדמית שווה או גבוהה יותר מזו של המוערך ומומחים בתחום התוכן המוערך, ולכן עליהם להיות מאותה מחלקה או פקולטה, או - כדי להגביר את אובייקטיביות השיפוט - עליהם להיות מעריכים חיצוניים ממוסד אקדמי אחר

- אבל מאותו תחום תוכן.
- המעריכים צריכים להיות פתוחים לגישות מגוונות להוראה ולהקפיד גם על עקרונות החופש האקדמי של המוערך המאפשר לו לפרש את החומר בצורה שונה מזו של המעריך.
- המעריכים צריכים להיות אובייקטיביים כלפי המוערך.
- המעריכים צריכים לקבל הכשרה לתפקיד זה, הן מבחינת ההתנהגות המצופה מהם (פתיחות, אובייקטיביות, התנהגות אתית ועוד), הן מבחינת היבטי ההערכה (ידע המטרות, הכרת הקריטריונים והתנסות מוקדמת עימם) והן מבחינת הליכי ההערכה.
- המעריכים צריכים להיות מוסכמים על המוערך - המוערך צריך להשתתף בבחירתם או אפילו להציע שמות מבין אנשי הסגל שהוכשרו לכך.

כלי ההערכה

- טפסים או שאלונים פתוחים שעל המעריך למלא והכוללים תיאורים מילוליים עם קריטריונים מנחים להערכת הנושאים שאותם מתכוונים להעריך.
- ניתן לפתח כלי הערכה באופן מקומי או לאמץ כלי הערכה מבין מבחר הכלים הקיימים (הניתנים לזיהוי באינטרנט או ברשימה הביבליוגרפית שבסוף הסיכום).

נושאים אפשריים להערכה

- מטרות הקורס והתאמתן לקוריקולום ולמטרות המחלקה
- התאמת ההוראה לקוריקולום של הקורס
- בחירת החומר לקורס/לסילבוס
- מומחיות המורה בתחום התוכן ושליטתו בחומר הקורס
- הליכים ושיטות ההוראה בכיתה
- השימוש באמצעים טכנולוגיים בהוראה
- הרמה הקוגניטיבית של ההוראה
- חומרי ההוראה - ספרי הלימוד, חומרי הקריאה, עזרים ועוד
- דרכי התקשורת עם התלמידים והדינמיקה בכיתה
- ארגון הקורס
- מחויבות המרצה להוראה וללמידת הסטודנטים
- אווירת ההוראה בכיתה
- דרכים להערכת הלמידה
- המבחנים, המשימות וציינונם
- התנהגות מקצועית ומוסרית של המרצה

מקורות וחומרים לשימוש בהערכה

- תצפית בשיעור (או בצילום וידיאו שלו)
- שיחה וריאיון עם המורה ו/או התלמידים לפני ההוראה ואחריה
- ניתוח של הסילבוס וחומרי ההוראה של הקורס
- ניתוח מבחנים ומטלות הבית

מקורות באינטרנט

למקורות מעודכנים עירכו חיפוש לגבי:

Peer evaluation of teaching

- University of Wisconsin website on peer review of teaching: [http://www.provost.wisc.edu/archives/ccae/MOO/](http://www.provost.wisc.edu/archives/ccae/MOO/Their%20observation%20form%20http://www.wisc.edu/provost/ccae/MOO/psychology.html)
- Their observation form: <http://www.wisc.edu/provost/ccae/MOO/psychology.html>
- UNC-Chapel Hill web site on peer observation: <http://ctl.unc.edu/fyc15.html>
- Michigan State Univ. TA evaluation guidelines and forms: http://tap.msu.edu/PDF/TA_Eval.pdf
- University of Texas peer observation resources: <http://www.utexas.edu/academic/cte/PeerObserve.html>
- Baylor College of Medicine, Faculty Education Initiatives http://www.bcm.edu/fac-ed/critical_pairs.htm
- National Academy of Sciences publication on improving teaching in STEM courses: <http://www.mathsci.unco.edu/faculty/personal/hauk/med710/EIUTappdxC.pdf>
- University of Medicine and Dentistry of New Jersey: http://cte.umdnj.edu/career_development/career_peer_review.cfm
- University of Wisconsin-Madison-Delineation of peer review of teaching policy <http://www.wisc.edu/MOO/index.html>
- Bowser, B. (1997). UNC Intercampus dialogues on peer review of teaching: Results and recommendations. <http://www.cte.uncwil.edu/et/prev1.htm>

מאמרים וספרים

- American Association for Higher Education. (1995). From idea to prototype: The peer review of teaching (a project workbook). Washington, DC: American Association for Higher Education
- Arreola, R. (1995). Developing a comprehensive faculty evaluation system: A handbook for college faculty and administrators on designing and operating a comprehensive faculty evaluation system. Bolton, MA: Anker Publications Company.
- Brown, S; Jones, G & Rawnsley, S (Eds.), 1993. Observing teaching. SEDA Paper 79; 96pp. ISBN 0946815488.
- Cavanagh, R. R. (1996). Formative and summative evaluation in faculty peer review of teaching. *Innovative Higher Education*, 20(4), 235-40.
- Chism, N. (1999). Peer review of teaching: A resource book. Bolton, MA: Anker Publications Company.
- Hutchings, P. (Ed.), (1995). From idea to prototype: The peer review of teaching. Washington, DC: American Association for Higher Education.
- Hutchings, P. (1996). Making teaching community property: A menu for peer collaboration and peer review. Washington, DC: American Association for Higher Education.
- Keig, L. & Waggoner, M. D. (1994). Collaborative Peer Review: The role of faculty in improving college teaching. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 2. Washington, DC: The George Washington University School of Education and Human Development.
- Millis, B. J. (1992). Conducting effective peer classroom observations. *To Improve the Academy*, 11, 189-206.
- Quinlan, K. M. (1996). Involving peers in the evaluation and improvement of teaching: A menu of strategies. *Innovative Higher Education*, 20, 299-307.
- Sorcinelli, M. D. (1984). An approach to colleague evaluation of classroom instruction. *Journal of Instructional Development*, 7(4), 11-17.

- ניתוח תלקיט (פורטפוליו) של המורה ושל הקורס
- פרסי הוראה
- בדיקת ממוצע, סטיית תקן וחציון של ציוני הקורס
- תגובות מעמיתים אחרים

מתן תוצאות ההערכה

בנושא זה יש להחליט מראש על השאלות האלו:

- מי יקבל את התוצאות: האם רק המורה המוערך? או גם ראש המחלקה? או גם ועדה מסוימת?
- מה תהיה מידת הפירוט של ההערכה?
- האם הסיכום יימסר רק בעל-פה או גם בכתב?

תהליך ההערכה

- **עריכת פגישה בין המעריך(כים) למוערך לפני הביקור בשיעור** כדי להסכים על: מספר הביקורים בשיעורים, מועדי הביקור בשיעורים, מטרות ההערכה, מי יקבל את תוצאות ההערכה, הליכי ההערכה, הקריטריונים והכלים להערכה, הליכים נוספים של ההערכה ואיסוף חומר ממקורות נוספים (ראו בהמשך), קביעת מועדי פגישות לדיון בביקור ולסיכום. כמו כן, המוערך ידווח בפגישה זו על המטרות וסילבוס הקורס, הסטודנטים בקורס, מה התרחש בקורס עד כה ומה תכנית השיעור שבו ייערך הביקור. המעריך ידווח על התנהגותו הצפויה בזמן התצפית בשיעור.

עריכת התצפית בשיעור

- **עריכת פגישה בין המעריך למוערך לאחר השיעור:** דיון על מה שקרה בשיעור, איך הוא התנהל, מה התנהל טוב ומה לא, מה היה טיפוסי לשיעורים אחרים ואילו התרחשויות היו יוצאות דופן, מה רצוי לחזק ומה יש לשנות.
- **איסוף חומר ממקורות נוספים** (אופציונלי): ראיונות עם תלמידים, עמיתים, הסילבוס וחומרי ההוראה של הקורס, המבחנים ומטלות הבית, פורטפוליו של המורה ושל הקורס, מידע סטטיסטי על ציוני הקורס, מידע על פרסי הוראה.

עריכת פגישה מסכמת בין המעריך למוערך

(אופציונלי): דיון מסכם בממצאי כל העדויות והניתוחים, הצעות והמלצות לשיפור ההוראה.

כתיבת דוח סיכום והגשתו

שליס אפריים, קסיים ומגבלות בשימוש בהערכת עמיתים את ההוראה

- ההשקעה הגדולה הנדרשת בזמן ובמשאבים
- הקושי לשמור על אובייקטיביות בהליך ההערכה
- חוסר ניסיון וידע איך לבצע את ההערכה
- חוסר אמון בין המעריכים למוערכים המועורבים בתהליך
- חוסר הדרכה ואימון מתאימים של המעריכים
- היעדר אווירה תומכת במחלקה ו/או במוסד
- שימוש בכלים שאינם מתאימים או אי-שימוש בכלי הערכה בכלל
- אי-ניסוח כללים ונהלים לתהליך
- חוסר קונסנזוס בין המעריך והמוערך או בין אנשי המחלקה לגבי תהליך, המטרות והקריטריונים של ההערכה וממדי ההוראה להערכה.